

rug gekeken heb, ik geloof echter dat hij geen witte vlekken op zijn rug had. Welke soort hij vertegenwoordigde kan ik dus ook niet met zekerheid zeggen, ik denk echter een Parel-duiker (*Urinator arcticus*). Toen ik met een steertje naar hem gooide was hij ineens verdwenen, en later op een andere plaats weer te zien, maar ik heb hem niet zien onderduiken en bovenkomen.

Op den terugweg zag ik nog een Bruine Kiekendief boven het riet vliegen, misschien dezelfde als op den heenweg. Zijn bruine kleuren blonken mooi in de zon.

Verder bericht ik nog, dat ik den volgenden dag een Mantelmeeuw (*Larus marinus*) op de Loosdrechtsche plas ten zuiden van de Alambrechtskade heb zien zwemmen, en een poos later zag vliegen.

Hilversum.

F. J. NIEUWENHUYZEN Jr., biol. stud.

ONZE IJSVOGELS.

WIJ hebben de hulp van onze lezers en hun vrienden noodig in een zeer lastig geval. Het geldt onze ijsvogels. Tot voor eenige jaren broedden die in ons land tamelijk algemeen. Tusschen Vogelenzang en Velzen hadden wij geregeld een dozijn nesten en langs de meertjes en vijvers van den binnenduinrand had je elken dag gelegenheid om de mooie vogeltjes te zien, vooral wanneer je eenmaal hun lievelingsplaatsjes wist. Een was er, die een paar jaar achtereen het liefst vertoefde op het bordje met „verboden te visschen” aan den vijvers van Hartelust. Elswout, Wildhoef, Sparenburg, Bekestein, allemaal hadden ze hun broedende ijsvogels, soms wel twee of meer paren. Aan het Brouwerskolkje, het Meertje van Caprera en de Zanderij waren ze geregeld te vinden. Ook hadden we geregeld een ijsvogelnest aan den watergang van het Kolkven naar het Choorven. In het Vondelpark was ik nooit drie dagen achtereen of ik zag er ijsvogels, even goed als in het Naardermeer of aan de Zuiderzee of in den Noordpolder heelemaal boven in Groningen. En iederen keer, hoe dikwijls ook herhaald, was de ontmoeting met die ijsvogels een gebeuren van groote verheugenis. En iedereen, die ze wel eens ziet, ervaart dat als een bijzondere schoonheidsopenbaring. Soms schieten ze als kleurige schichten door het zonnige bosch, een andermaal, als ze biddend staan boven het water lijken het stralende bollen van kleurig vuurwerk. Maar het mooiste toch is misschien, ze voorzichtig te naderen en te bespieden als ze in hun aardige houding van opletendheid boven het water zitten, turend naar hun veelsoortige prooi. Of wel, ze zijn bezig hun nestgang uit te graven. Telkens glijdt een lading zand uit de tunnel in het water en van tijd tot tijd komt de vogel vliegend naar buiten om zich te verfrissen door een snelle onderdompeling. En altijd die wondere kleuren van glanzig kobalt en stralend beryl.

Heel Nederland kan van die ijsvogels genieten, vroeg of laat vertoonen ze zich overal, zelfs aan heiplassen en op de eilanden. In de laatste jaren is hun aantal echter belangrijk geminderd. In Bloemendaal zijn in de twee laatste jaren vijf ijsvogelhuishoudens verdwenen en dat nog al op plaatsen, waar de vijvers en vaarten niet geleden hebben van den lagen waterstand, gevolg van de droge jaren. Van andere plaatsen komt dezelfde klacht.

Wij zoeken naar de oorzaak van dezen teruggang en vreezen dat hij te wijten is aan de vervolging, die onze vogels te lijden hebben van de visschers.

't Is weer het oude liedje: men houdt de ijsvogel voor „schadelijk” en zoekt ze te „verdelgen” als „ontuig”.

Vijfentwintig jaar geleden — neen, langer toch — bleef men nog al kalm onder de wandaden van onze gevleugelde juweeltjes en men schoot ze destijds meer, om ze telaten

opzetten en ze binnenhuis stoffig en verbleekt als sieraad te beschouwen. Maar toen de vischkwekerijen ingericht werden, ging het er voor onze ijsvogels leelijk uitzien. Voor dien tijd leefden ze verspreid door het heele land, altijd zeer sporadisch en slechts enkelen hadden het ongeluk, om te belanden in het gebied van een onverdraagzamen vrek. Andere die het veilig hadden gingen na den broedtijd wel rondzwerven, maar kwamen dan nog lang niet altijd terecht op gevaarlijke plaatsen.

Nu is dat anders. De zoo dicht bevolkte vischvijvers lokken natuurlijk de ijsvogels aan. Die vischkwekerijen zijn een bedrijf, met inkomsten en uitgaven, boekhouding en balans, en zonder aarzeling hebben ze nu de ijsvogels opgevat als schadepost, die gedelgd moet worden. De betrokken autoriteiten zijn het daarmee eens en volgens artikel zooveel van onze vogelwet kan een houder van een vischkwekerij vergunning krijgen om onze ijsvogels te verdelgen. Voor het verdelgen van reigers heeft hij geen vergunning noodig, want die staan op de Zwarte Lijst, ondanks het voor hen nog al gunstige advies van de Heidemaatschappij.

Het komt er dus op neer, dat er ergens een mensch moet zijn, die de ijsvogels ter dood veroordeeld heeft. Dat moet dan zijn een burgemeester of zijn deskundige. Het resultaat is, dat aan de vischkwekerijen onze ijsvogels worden gedood, gemiddeld vijftig of zestig per jaar per kwekerij en dat we zodoende op den duur die prachtige vogels moeten verliezen, want ze worden door die kwekerijen als het ware in een val gelokt.

De klacht, dat ijsvogels schade aan de visscherij zouden toebrengen is al oud, maar nimmer door nauwgezet wetenschappelijk onderzoek bevestigd. Het geval lijkt zeer veel op dat der reigers. Ongetwijfeld eet de ijsvogel veel vischjes en hij voert er ook zijn jongen mee. Maar even zeker is het, dat hij vlijtig insecten vangt en dan bij voorkeur waterwantsen, waterkevers, schietmotten. Deze laatste haalt hij in den larvetoestand uit het water, als kokerjuffers, die hij met huis en al verslindt, of hij vangt ze op vliegenvangermanier in de lucht, wat heel mooi is. Nu zijn de genoemde insecten alle zeer schadelijk voor de visscherij; en we komen al spoedig voor de zeer moeilijke, en bij den tegenwoordigen stand van onze kennis van deze zaken wel onmogelijke taak, om de balans te maken tusschen schade en voordeel. Daarbij komt dan nog dat vele van de gevangen vischjes hoogstwaarschijnlijk ziek waren. Een visch is tegen vijanden uit de lucht het best beschermd als hij goed rechtop zwemt. De donkere rug is dan onzichtbaar, de blinkende flanken zenden geen licht naar boven. Een ziekelijke visch gaat licht scheef zwemmen en dan wordt de glans der lichte schubben zichtbaar voor een vijand boven in de lucht. Reigers en ijsvogels zullen dus het eerst de zieke en zwakke visschen vangen en daarmee werken in het voordeel der kwekerij. Door het vangen van libellen zijn ze weer minder voordeelig, want die libellen maken weer jacht op schietmotten. Globaal krijgen we dus den indruk, dat bij onze ijsvogels nut en schade wel tegen elkaar zouden kunnen opwegen en dat dus de vischkweekers zich over deze mooie vogels niet druk behoeven te maken en er zich van kunnen onthouden, om ter wille van hun bedrijf de rest van ons volk te berooven van het hartverheffende schoon, waarmee de ijsvogel ons verheugt. Ja, ik zou wel durven zeggen, dat, al waren de ijsvogels schadelijk, ze toch geduld moesten worden, temeer omdat de schade door de vijftig of zestig vogels per jaar aangericht nooit buitengewoon groot kan wezen.

De Vereeniging tot Bescherming van Vogels heeft zich het lot der ijsvogels aangetrokken en wij hopen, dat zij althans een opschorting van het vonnis zal kunnen krijgen ter wille van hernieuwd onderzoek, dat zal moeten loopen over eenige jaren. Het kan zijn nut hebben, om nu met ons allen zooveel mogelijk gegevens te verzamelen over de ijsvogels van Nederland en gaarne zou ik daarom van zooveel mogelijk uwer antwoorden willen ontvangen op een of meer der volgende vragen:

1. Hoeveel ijsvogels hebben er in het afgelopen jaar gebroed in u bekende streken?

- Liefst de nestplaatsen precies opgeven, of anders tenminste de juiste begrenzing der streek, waar de nesten geteld zijn.
2. Is er in de laatste jaren achteruitgang te bespeuren in het aantal der broedende paren?
 3. Vertoonen zich bij u ook ijsvogels buiten den broedtijd, dus gedurende het winterhalfjaar, in het bijzonder op den trek.
 4. Zijn u plaatsen bekend, waar de ijsvogels bij voorkeur hun voedsel zoeken?
 5. Wat is u met zekerheid bekend omtrent de voeding van den ijsvogel?
 6. Zijn er in ons land ook beroepsvisschers, die de ijsvogel niet als schadelijk beschouwen?
 7. Zijn er visschers, die, hoewel van meening dat de ijsvogels schadelijk zijn, ze toch niet vervolgen?
 8. Wat is u bekend van de vervolging, die de ijsvogels te lijden hebben in de vischkwekerijen en van de resultaten, die men er mee bereikt?

De antwoorden op al deze vragen moesten eigenlijk te vinden zijn in de toelichting, die gevoegd behoorde te zijn bij het verzoek om de vergunning tot schieten der ijsvogels, dat door de belanghebbenden aan de betrokken autoriteiten is gericht. Het zou een leerrijk geschrift kunnen zijn, maar ik vrees, dat wij ons er van moeten spenen. Ik vrees, dat de autoriteiten de vergunningen maar weer op de gewone lichtvaardige manier hebben verstrekt, de belanghebbenden houdende voor deskundigen. Intusschen moet ik bekennen dat mijn eigen opinie lang niet voldoende steun heeft op eigen onderzoek of ervaring.

Ik heb in het Naardermeer de ijsvogels schietmotten zien vangen op allerlei manieren, maar op alle foto's van mijnheer Burdet hebben de ijsvogels een vischje in hun bek. Zoo zal het over 't algemeen wel ieders ervaring zijn, maar ik zou toch graag van zooveel mogelijk belangstellenden een antwoord op mijn vragen ontvangen.

Ik ben er van overtuigd, dat men het best handelt met de ijsvogels met rust te laten en naar middelen te zoeken, om hun werkzaamheid in de vischkwekerijen desnoods te beperken zonder de dieren te dooden. Het is niet onmogelijk den vogels alle rustpunten boven het water te benemen. Dat is in alle geval beter dan zooals nu met opzet paaltjes in het water te plaatsen, waar de aangelokte vogel meteen gevangen en gedood wordt. Weliswaar kunnen ze, als de rustpunten zijn weggenomen, nog altijd biddend hun prooi vangen, maar uit den aard der zaak zal hun vangst dan toch veel geringer zijn.

De meest bevredigende oplossing van het vraagstuk kunnen we alleen verkrijgen door gedurende een paar jaren de zaak in studie te nemen in de vischkwekerijen zelve. In de breede kringen der vogelbeschermers zijn wel knappe en eerlijke menschen te vinden, die om de zaak zelve eens dag aan dag hun studiepost zullen willen betrekken in een vischkwekerij en het mooist zou wel zijn, wanneer een of meer vischkweekers zich eens in verbinding wilden stellen met de Vereeniging tot Bescherming van Vogels om de zaak eens werkelijk ab ovo te bestudeeren. Na twee jaar zou men allicht tot bruikbare conclusies kunnen komen en natuurlijk zou men gedurende het onderzoek nog nergens de mooie dieren te lijf mogen gaan.

Het gevaar komt voornamelijk van de vischkwekerijen. In normale wateren schijnt men vroeger nooit iets tegen de ijsvogels gehad te hebben en in de ornithologische werken van een halve eeuw geleden wordt van schade door ijsvogels nauwelijks gerept, zelfs niet in den „Nieuwen Naumann", die zeer veel te vertellen heeft over leven en gewoonten der ijsvogels met zeer uitvoerige gegevens over hun voedsel.

Als nu een aantal van onze lezers eens hun best willen doen, dan kunnen wij misschien de Vereeniging tot Bescherming van Vogels goeden steun geven in haar pogingen tot behoud van het schoonst juweel uit de Nederlandsche Vogelwereld.

JAC. P. THIJSSSE.